

Regeringens proposition

1998/99:93

Kostnadsinformation till fondsparare i det
individuella pensionssparandet, m.m.

Prop.
1998/99:93

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 4 mars 1999

Göran Persson

Lars-Erik Lövdén
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Riksdagen beslutade i november 1998 att en bestämmelse om s.k. individuell kostnadsinformation skulle införas i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder. Regeringen föreslår nu att individuella pensionssparare som placerar sina sparmedel i värdepappersfonder skall få samma information som andra fondandelsägare. Informationen skall ges av det pensionssparinstitut som administrerar sparandet och lämnas i den förvaltningsredovisning av sparmedlen som institutet varje år ger till pensionsspararen.

För att möjliggöra för pensionssparinstituten att ge kostnadsinformation till spararna föreslås vidare att en bestämmelse införs i lagen om värdepappersfonder som innebär att fondbolagen varje år skall ge viss information till pensionssparinstituten. Vidare föreslås vissa ändringar av bestämmelsen om fondbolagens information till Premiépensionsmyndigheten.

I propositionen görs bedömningen att det för närvarande inte bör införas någon bestämmelse i lag om individuell kostnadsinformation till fondförsäkringstagare.

Lagarna om kostnadsinformation föreslås träda i kraft den 1 juli 1999.

I propositionen föreslås vidare att en undantagsregel införs i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden. Syftet med bestämmelsen är att göra det möjligt för fjärde–sjätte fondstyrelserna att behålla sina innehav i svenska aktiebolag som efter offentliga erbjudanden övergår till att bli innehav i utländska aktiebolag.

Det föreslås också att regeringens kostnader för anlitan- Prop. 1998/99:93
de av särskild fackkunskap för utvärdering av första–sjunde AP-fondstyrelsernas för-
valtning skall bekostas av fondmedel.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder.....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande.....	7
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1497) om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.....	8
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden.....	9
3	Ärendet och dess beredning.....	10
4	Förbättrad kostnadsinformation till fondsparare.....	12
4.1	Riksdagens beslut om individuell kostnadsinformation till fondandelsägare.....	12
4.2	Kostnadsinformation till fondsparare i det individuella pensionssparandet.....	14
4.2.1	En beskrivning av sparformen.....	14
4.2.2	Pensionsspararnas rätt till information enligt gällande rätt.....	15
4.2.3	Utvecklingen av det individuella pensionssparandet.....	15
4.2.4	Förbättrad kostnadsinformation.....	17
4.2.5	Övriga frågor.....	21
4.2.6	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser....	21
4.3	Fondbolagens information till Premiepensionsmyndigheten.....	22
4.4	Kostnadsinformation till fondförsäkringstagare.....	24
4.4.1	Fondförsäkringstagares rätt till information enligt gällande rätt.....	24
4.4.2	Behov av förbättrad kostnadsinformation?....	24
5	Fjärde–sjätte AP-fondsstyrelsernas utlandsplaceringar.....	27
5.1	Bakgrund.....	27
5.2	Utvidgade möjligheter för fjärde–sjätte fondstyrelserna att förvärva utländska aktier i vissa fall.....	29
5.3	Kostnaden för extern utvärdering av fondstyrelsernas förvaltning.....	32
6	Ekonomiska konsekvenser.....	33
7	Författningskommentar.....	34
7.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder.....	34
7.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande.....	34

7.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1497) om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.....	35	Prop. 1998/99:93
7.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden.....	35	
Bilaga 1	Lagförslaget i promemorian om kostnadsinformation till fondsparare i det individuella pensionssparandet och fondförsäkringssparandet.....	37	
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser	39	
Bilaga 3	Skrivelse från Allmänna pensionsfonden, fjärde fond- styrelsen (avskrift)	40	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 mars 1999.....	42	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1998/99:93

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,
2. lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande,
3. lag om ändring i lagen (1998:1497) om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
4. lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder skall införas en ny paragraf, 27 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 b §

I fråga om andelsinnehav som är placerade enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande skall den information som anges i 27 a § lämnas till det pensionssparinstitut som administrerar sparandet.

Om andelsinnehaven är registrerade i institutets namn (förvaltarregistrerade), skall fondbolaget i stället informera om vilka kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden under det närmast föregående kalenderåret, redovisade per fondandel. I informationen skall anges hur stor del av beloppen som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

2. Den information som enligt 27 b § skall lämnas för kalenderåret 1999, får begränsas till att avse kostnader som belastat fonden under perioden 1 juli–31 december 1999.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande

Prop. 1998/99:93

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 11 § lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

11 §

Pensionssparinstitutet skall årligen ge kontoinnehavaren en skriftlig redovisning av förvaltningen av tillgångarna på pensionssparkontot. I redovisningen skall anges

1. tillgångarnas ingående och utgående värde,
2. tillgångarnas placering,
3. köp, försäljningar och andra omplaceringar som skett,
4. belopp som har betalats eller utbetalats,
5. räntor och utdelningar, och
6. skatter och avgifter som dragits från kontot.

Om tillgångarna under året varit placerade i andelar i en sådan värdepappersfond som avses i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder, skall det i redovisningen dessutom anges hur stort belopp av de totala kostnader som belastat fonden under det närmast föregående kalenderåret som hänför sig till andelsinnehavet. Det skall framgå hur stor del av beloppet som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.
  2. Den information som enligt 3 kap. 11 § andra stycket skall lämnas för kalenderåret 1999, får begränsas till att avse kostnader som belastat fonden under perioden 1 juli–31 december 1999.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1497) om
ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad
ålderspension

Prop. 1998/99:93

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension i stället för dess lydelse enligt lagen (1998:1497) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 1998:1497

Föreslagen lydelse

8 kap.

3 §

Överföring enligt 2 § första stycket 1 får göras till fonder som har anmälts för registrering hos Premiepensionsmyndigheten och får förvaltas av fondförvaltare som

1. har rätt att utöva fondverksamhet enligt lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,

2. har slutit samarbetsavtal med myndigheten,

3. har åtagit sig att på begäran lämna sådana informationshandlingar som avses i 26 och 27 §§ lagen om värdepappersfonder till pensionssparare som har valt eller överväger att välja någon av förvaltarens fonder i premiepensionssystemet,

4. har åtagit sig att inte ta ut några avgifter för inlösen av fondandelar,

5. har åtagit sig att, med eller utan särskild prisnedsättning, inte ta ut avgifter i övrigt utöver vad som godtagits av myndigheten, och

6. har åtagit sig att för varje år till myndigheten rapportera alla kostnader som har tagits ut ur fonden, uppdelade på olika kostnadsslag. *Fondförvaltare som omfattas av informationsskyldigheten enligt 27 a § lagen om värdepappersfonder skall till myndigheten dessutom ange vilka kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden beräknat per fondandel.*

6. har åtagit sig att för varje år till myndigheten rapportera *dels* alla kostnader som har tagits ut ur fonden, uppdelade på olika kostnadsslag, *dels de kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden redovisade per fondandel, med angivande av hur stor del som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna.*

Medlen får inte placeras i sådana fonder som avses i 3 § lagen om värdepappersfonder i andra fall än som anges i tredje stycket.

Premiepensionsmyndigheten får, efter att ha inhämtat yttrande från Finansinspektionen, medge att medlen placeras i fonder vars värdeutveckling är beroende av index. Ett sådant medgivande får lämnas om god riskspridning uppnås i fonden.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden

Prop. 1998/99:93

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden¹

dels att 45 § skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall föras in en ny paragraf, 36 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 a §

Vid tillämpning av 35 och 36 §§ anses ett aktiebolag inte som utländskt, om

1. bolaget har förvärvat ett svenskt aktiebolag genom ett offentligt erbjudande där ersättningen till aktieägarna i det svenska bolaget utgjordes av aktier i bolaget,

2. bolaget har betydande verksamhet i Sverige, och

3. bolagets aktier är noterade vid svensk börs eller auktoriserad marknadsplats.

45 §²

Regeringen skall årligen göra en sammanställning av fondstyrelsernas årsredovisningar och göra en utvärdering av fondstyrelsernas förvaltning av fondkapitalet.

Regeringen skall årligen göra en sammanställning av fondstyrelsernas årsredovisningar och göra en utvärdering av fondstyrelsernas förvaltning av fondkapitalet. Om regeringen vid utvärderingen anlitar någon med särskild fackkunskap, skall kostnaden för detta betalas av fondstyrelserna. Kostnaden skall fördelas mellan fondstyrelserna efter vad regeringen bedömer skäligt.

Sammanställningen, fondstyrelsernas årsredovisningar och regeringens utvärdering skall överlämnas till riksdagen senast den 1 juni året efter räkenskapsåret.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999. Bestämmelsen i 45 § i sin nya lydelse tillämpas dock för tid från och med den 1 januari 1999.

¹ Lagen omtryckt 1991:1857.

² Senaste lydelse 1996:697.

Förslaget om förbättrad kostnadsinformation till fondsparare

Riksdagen beslutade i november 1998 att en ny paragraf om s.k. individuell kostnadsinformation till fondandelsägare skall införas i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder, 27 a § (SFS 1998:1491, prop. 1997/98:160, bet. 1998/99:FiU7, rskr. 1998/99:14). Ändringen träder i kraft den 1 juli 1999. I den proposition som låg till grund för lagändringen konstaterade regeringen att även individuella pensionssparare och fondförsäkringstagare i princip bör få samma individuella kostnadsinformation men att det närmare måste övervägas hur en reglering som säkerställer detta bör utformas. Dessa frågor har behandlats i en promemoria om kostnadsinformation till fondsparare i det individuella pensionssparandet och fondförsäkringssparandet som utarbetats inom Finansdepartementet under hösten 1998. I promemorian föreslås att regler skall införas om att det pensionssparinstitut som administrerar sparandet skall ge pensionsspararna individuell kostnadsinformation och att fondbolagen i sin tur skall ge viss information till pensionssparinstituten. Vidare görs bedömningen att några regler om kostnadsinformation till fondförsäkringstagare för närvarande inte bör införas. Promemorian har remissbehandlats.

I propositionen har lagts till en ändring i lagen (1998:1497) om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Synpunkter på ändringen har inhämtats under hand från Finansinspektionen, Premiepensionsmyndigheten, Konkurrensverket, Konsumentverket och Fondbolagens Förening.

Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1* och en förteckning över remissinstanserna i *bilaga 2*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Fi98/3287).

De föreslagna lagändringarna utgör tillägg till de bestämmelser som riksdagen beslutade om i november 1998 och får därför anses vara av mindre betydelse. Ett yttrande av Lagrådet skulle enligt regeringens bedömning inte tillföra ärendet något av betydelse. Något lagrådsyttrande har därför inte inhämtats.

Förslaget om Allmänna pensionsfonden

Fjärde och femte fondstyrelserna får, enligt lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden (APR), inte förvärva aktier i utländska bolag eller andelar i utländska aktiefonder eller vissa aktierelaterade värdepapper i sådan omfattning att värdepapperens sammanlagda värde överstiger 10 % av värdet av de medel som respektive styrelse förvaltar. För sjätte fondstyrelsen finns inte någon utlandsram. I en skrivelse, som inkom till Finansdepartementet i september 1998, hemställde fjärde fondstyrelsen om undantag från utlandsramen för gränsöverskridande företagsfusioner, *bilaga 3*.

AP-fondens framtida organisation och placeringsregler är för närvarande föremål för överläggningar mellan de partier som står bakom ålderspensionsreformen – Socialdemokraterna, Centerpartiet, Folkpartiet,

Kristdemokraterna och Moderaterna. Arbetet bedrivs i en arbetsgrupp under ledning av Finansministern. I gruppens arbete ingår bl.a. att överväga reglerna för AP-fondens utlandsplaceringar.

Vissa händelser på den svenska finansmarknaden har emellertid medfört att frågan om fjärde–sjätte fondstyrelsernas innehav av utländska värdepapper nu bör behandlas särskilt.

I detta ärende behandlas också frågan om kostnadsansvar för fondstyrelserna inom AP-fonden för regeringens utvärdering av deras förvaltning.

Fondstyrelserna har beretts tillfälle att lämna synpunkter på ett utkast till propositionen i de delar som direkt rör AP-fonden. Fondstyrelsernas synpunkter finns tillgängliga i Finansdepartementet (dnr Fi 98/2403).

4 Förbättrad kostnadsinformation till fondsparare

4.1 Riksdagens beslut om individuell kostnadsinformation till fondandelsägare

Bestämmelser om värdepappersfonder finns i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder. Lagregleringen kompletteras med Finansinspektionens föreskrifter om värdepappersfonder (FFFS 1997:11). Av bestämmelserna framgår att en värdepappersfond skall förvaltas av ett aktiebolag som fått tillstånd att utöva fondverksamhet (fondbolag) och att tillgångarna skall förvaras hos en bank eller annat kreditinstitut (förvaringsinstitut). Fondbolaget investerar medlen i fondpapper och andra finansiella tillgångar inom de ramar som anges i lag, föreskrifter och fondbestämmelser. Fondbolaget och förvaringsinstitutet tar ut ersättning ur fondtillgångarna för sin befattning med fonden. Vissa kostnaderna tas ut genom en s.k. förvaltningsavgift. Förutom debiteringen av förvaltningsavgifter förekommer det även andra kostnadsuttag ur fonden; t.ex. courtage, skatt, andra kostnader som uppkommer i samband med köp och försäljning av fondtillgångar samt olika typer av avgifter vid investeringar i utlandet.

Enligt den av riksdagen nyligen beslutade 27 a § lagen om värdepappersfonder, skall fondbolaget varje år informera varje andelsägare i en värdepappersfond om hur stort belopp av de totala kostnaderna som belastat fonden under det föregående året som hänför sig till andelsinnehavet. Det skall specificeras hur mycket av beloppet som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna. Undantag görs för fondandelar som lämnats till någon annan för förvaltning (förvaltarregistrerade fondandelar). I ett sådant fall skall informationen i stället ges till förvaltaren. Fondbolaget får ange ett totalt belopp för alla andelar i en fond som lämnas för förvaltning till samma förvaltare.

I den proposition som ligger till grund för 27 a § konstaterade regeringen att det mellan fondbolagen varierar vilka kostnader som tas ut ur en värdepappersfond och på vilket sätt detta sker. Det framhålls att den enskilde andelsägaren – med enstaka undantag – inte får någon individuell redovisning av hur mycket av hans eller hennes investerade medel som används för att täcka olika typer av kostnader. Vidare påpekas att det för andelsägaren inte är möjligt att med hjälp av den information som ges i årsberättelsen, informationsbroschyrer och kontrolluppgifter själv räkna ut hur mycket av det totala kostnadsuttaget som hänför sig till andelsinnehavet. Regeringen betonade att det liksom vid andra typer av tjänster är en självklarhet att andelsägarna i en värdepappersfond skall få information om hur mycket av de medel som betalas in till fonden som används till att betala olika typer av kostnader. Vidare framhölls att en god kostnadsinformation bidrar till att spararen bättre kan bedöma värdet av den tjänst som köpts och göra effektiva val vad gäller investeringen av sina medel samt att en ökad kostnadsmedvetenhet kan förväntas leda till en ökad konkurrens på fondmarknaden (a. prop. s. 154).

I propositionen konstaterade regeringen att det finns vissa särskild typer av fondsparare som inte kommer att få individuell kostnadsinforma-

tion enligt 27 a §, nämligen sparare i det nya premiepensionssystemet, fondförsäkringssparandet och det individuella pensionssparandet. När det gäller det individuella pensionssparandet beror detta på hur andelsinnehavaren registreras hos fondbolagen. Beträffande premiepensionssystemet och fondförsäkringssparandet är orsaken att dessa sparformer är konstruerade så att myndigheten respektive försäkringsbolaget är andelsägare i de fonder där sparmedlen placeras – inte de enskilda spararna.

När det gäller premiepensionssystemet har problemet lösts genom att en ny bestämmelse införts i den nya lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (SFS 1998:1497, prop. 1997/98:160, bet. 1998/99:FiU7, rskr. 1998/99:14). Bestämmelsen innebär att fondbolag som slutit samarbetsavtal med Premiepensionsmyndigheten vid sin rapportering till myndigheten om de kostnader som tagits ur fonden, skall ange hur stort belopp som dagligen belastat fonden per fondandel. Med hjälp av den informationen skall myndigheten beräkna hur stora kostnader som hänför sig till de olika pensionsspararna och ge individuell kostnadsinformation till dessa.

Beträffande det individuella pensionssparandet och fondförsäkringssparandet konstaterade regeringen att även dessa sparare bör få individuell kostnadsinformation, men att det närmare måste övervägas hur en reglering som säkerställer en sådan information bör utformas. Dessa frågor behandlas nedan.

4.2 Kostnadsinformation till fondsparare i det individuella pensionssparandet

Prop. 1998/99:93

4.2.1 En beskrivning av sparformen

Lagstiftningen om individuellt pensionssparande infördes den 1 januari 1994 (prop. 1992/93:187, bet. 1992/93:SkU31, rskr. 1992/93:359, SFS 1993:931). Syftet var att skapa ett långsiktigt bundet sparande som fick ske enligt motsvarande gynnsamma skatteregler som gällde för pensionsförsäkring. Till skillnad från den sparformen skulle det individuella pensionssparandet vara ett renodlat sparande utan försäkringsmoment.

Av lagen om individuellt pensionssparande framgår att sparmedlen får placeras i inlåning i bank, andelar i värdepappersfond och i andra fondpapper. Vid sparande i värdepappersfond skall tillgångarna placeras i en sådan värdepappersfond som avses i lagen om värdepappersfonder eller i ett utländskt fondföretag som omfattas av en reglering som väsentligen stämmer överens med den svenska regleringen. De utländska fondföretag som avses är i första hand sådana som uppfyller kraven i EG:s direktiv 85/611/EEG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), det s.k. UCITS-direktivet. Placering får dock ske även i fonder i andra länder under förutsättning att de lyder under motsvarande regler (prop. 1992/93:187 s. 183).

Sparandet administreras av ett s.k. pensionssparinstitut. Tillstånd att bedriva verksamhet som pensionssparinstitut (pensionssparrörelse) kan ges till värdepappersinstitut, dvs. banker, värdepappersbolag eller utländska värdepappersföretag med filial i Sverige.

Mellan spararen och pensionssparinstitutet träffas ett s.k. pensionsparavtal. Praktiskt fungerar sparandet så att spararen betalar in pengar till pensionssparinstitutet som i sin tur placerar pengarna enligt de instruktioner som institutet fått av spararen. Spararen kan när som helt instruera institutet att göra omplaceringar av sparmedlen inom sparformen. Sparmedlen får endast betalas ut enligt villkoren i pensionsparavtalet eller enligt föreskrifter i lag eller annan författning.

I pensionsparavtalet anges som regel att institutet får ta ut avgifter som ersättning för sina tjänster. Avgifterna kan vara utformade som regelbundna administrationsavgifter eller som särskilda transaktionsavgifter vid köp och försäljningar av värdepapper samt vid byte av pensionssparinstitut. Avtalet skall innehålla en fullmakt för institutet att förfoga över tillgångarna för betalning av avkastningsskatt enligt lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel (3 kap. 1 § lagen om individuellt pensionssparande).

Institutet skall för varje pensionsparavtal föra ett s.k. pensionspar-konto där alla transaktioner antecknas. På kontot skall institutet anteckna bl.a. in- och utbetalningar, köp och försäljningar av fondandelar och andra fondpapper samt vilka skatter och avgifter som tas ut. Kontot skall vid varje tidpunkt visa vilka tillgångar som är hänförliga till kontot.

4.2.2 Pensionsspararnas rätt till information enligt gällande rätt

Prop. 1998/99:93

I lagen om individuellt pensionssparande finns bestämmelser om att pensionssparinstituten skall ge pensionsspararna information. Spararen skall underrättas om de omplaceringar som gjorts och kostnaden för dessa (3 kap. 10 § lagen om individuellt pensionssparande). Vidare skall institutet varje år ge kontoinnehavaren en skriftlig redovisning av hur sparkapitalet förvaltats under det föregående året (3 kap. 11 §). I den årliga redovisningen skall anges:

- tillgångarnas ingående och utgående värde och deras placering,
- köp, försäljningar och andra omplaceringar som skett under året,
- belopp som har inbetalats eller utbetalats under året,
- räntor och utdelningar som mottagits under året,
- skatter och avgifter som dragits från kontot under året.

Regeln är tvingande, dvs. spararen kan inte avstå från sin rätt att få den årliga redovisningen.

Sparare som har sina tillgångar placerade i andelar i värdepappersfonder har dessutom rätt till samma information som andra fondandelsägare. Av 26–28 §§ lagen om värdepappersfonder framgår att fondbolaget för varje fond skall lämna en årsberättelse och halvårsredogörelse och att det skall finnas en informationsbroschyr om fonden. Årsberättelsen och halvårsredogörelsen skall skickas till de andelsägare som inte avstått från detta. Informationsbroschyren, den senaste årsberättelsen och i förekommande fall halvårsredogörelse som publicerats därefter skall, innan försäljning av andelar sker, erbjudas och på begäran lämnas eller skickas till den som avser att köpa andelar i en värdepappersfond. De reglerna gäller även för pensionssparare.

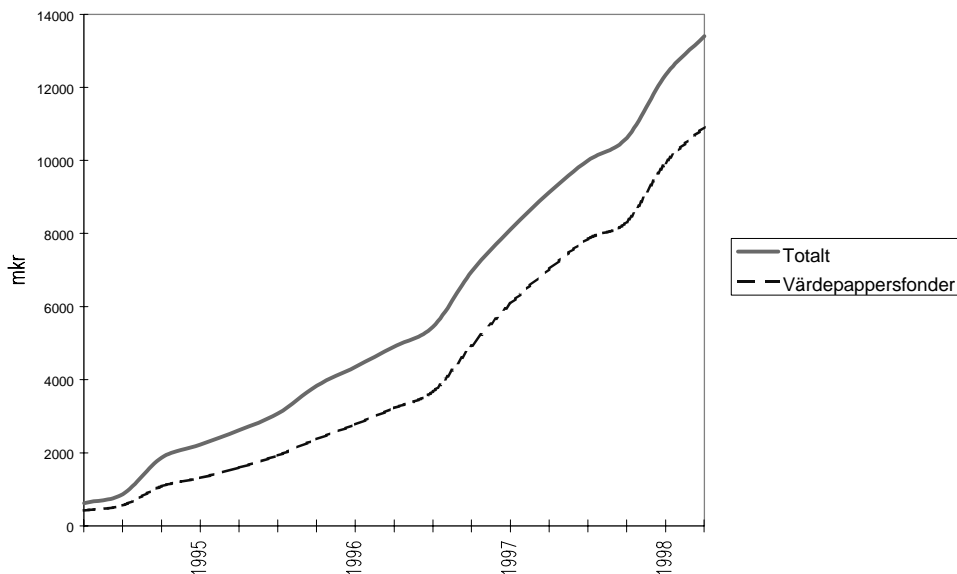
En pensionssparares andelsinnehav kan även förvaltarregistreras i pensionssparinstitutets namn. I ett sådant fall får pensionsspararen inte någon information av fondbolaget. I stället skall pensionssparinstituten se till att andelsägaren får samma information som andra andelsägare (31 a § lagen om värdepappersfonder och 3 kap. 12 § lagen om individuellt pensionssparande).

4.2.3 Utvecklingen av det individuella pensionssparandet

Hushållens individuella pensionssparande har utvecklats jämnt sedan sparformen infördes år 1994. Från ett sparande på 1 869 miljoner kronor vid utgången av det första året ökade sparandet till 13 401 miljoner kronor vid utgången av juni år 1998. Figur 1 visar utvecklingen av det individuella pensionssparandet under perioden. Den största delen av dessa medel var investerade i värdepappersfonder. Vid utgången av år 1994 uppgick sparandet i värdepappersfonder till 58 procent och vid halvårsskiftet 1998 till 82 procent.

Figur 1: Det individuella pensionssparandet under perioden september 1994 – juni 1998, stockar i miljoner kronor och löpande priser

Prop. 1998/99:93

Källa: Riksbanken, Individuellt pensionssparande andra kvartalet 1998.

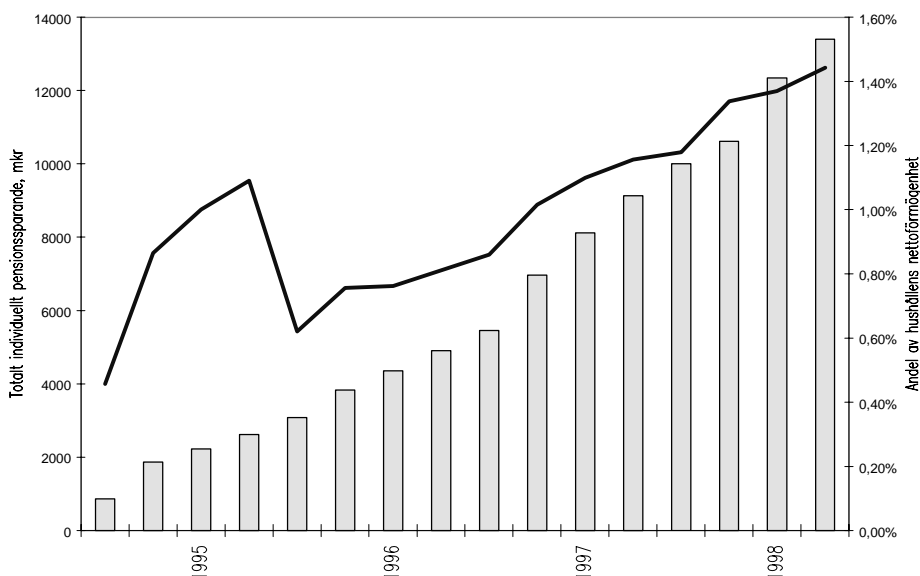
Individuellt pensionssparande kan, förutom i andelar i värdepappersfonder, ske i enskilda värdepapper och bankinlåning. Detta sparande har – i nominella termer – ökat något över tiden, men som andel av det totala individuella pensionssparandet har det minskat från 42 procent vid utgången av år 1994 till 18 procent vid halvårsskiftet år 1998.

Det individuella pensionssparandet utgör endast en liten del av hushållens nettoförmögenhet, cirka 1,5 procent. Sparformens andel av nettoförmögenheten har dock vuxit under den tid den har varit tillgänglig.

Figur 2: Hushållens samlade individuella pensionssparande och det individuella pensionssparandet som andel av hushållens nettoförmögenhet 1994–1998 i miljoner kronor samt löpande priser och procent.

Prop. 1998/99:93

Källa: Riksbanken, Individuellt pensionssparande andra kvartalet 1998, och SCB: Finansmarknaden del II, andra kvartalet, 1998.

Figur 2 visar utvecklingen av det individuella pensionssparandet som andel av hushållens nettoförmögenhet. Av figuren framgår att andelen har ökat relativt jämnt över perioden.

4.2.4 Förbättrad kostnadsinformation

Regeringens förslag:

- Pensionssparare som placerat sina tillgångar i värdepappersfonder skall få individuell kostnadsinformation av det pensionssparinstitut som administrerar sparandet. För varje värdepappersfond som tillgångar varit placerade i under det närmast föregående året, skall information ges om hur stort belopp av de totala kostnaderna som belastat fonden som hänför sig till andelsinnehavet. Informationen skall ges i den förvaltningsredovisning av tillgångarna som institutet varje år ger till pensionsspararen.
- Pensionssparinstitutet skall i sin tur få informationen från de fondbolag som förvaltar värdepappersfonderna. Om andelsinnehaven är förvaltarregistrerade skall institutet i stället få information från fondbolagen om vilka belopp som dagligen belastat fonderna under det närmast föregående året redovisat per fondandel.
- Fondbolagen och pensionssparinstitutet skall i sin information ange hur stora belopp som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som har yttrat sig i denna del tillstyrker promemorians förslag. *Aktiefremjandet* avstyrker förslaget under åberopande av att de föreslagna reglerna skapar en konkurrensnackdel för svenska institut i jämförelse med utländska institut. *Finansinspektionen* hänvisar till vad som framförts tidigare om att individuell kostnadsinformation endast bör omfatta kostnader för förvaltning, förvaring och tillsyn, medan andra kostnader bör redovisas tillsammans med och relateras till resultatet av portföljförvaltningen.

Skälen för regeringens förslag: Som regeringen konstaterade i prop. 1997/98:160, bör alla fondsparare i det individuella pensionssparandet få individuell kostnadsinformation. Sparformen är ett viktigt alternativ till andra former av bundet pensionssparande. Särskilt möjligheten att placera sparmedlen i värdepappersfonder har under senare år blivit allt populärare. En större kostnadsmedvetenhet bland dessa sparare kan förväntas ytterligare bidra till en ökad marknadseffektivitet och konkurrens på fondmarknaden. Vad gäller behovet av lagstiftningsåtgärder för att förbättra informationen till andelsägarna hänvisas i övrigt till vad regeringen anfört i ovan nämnda proposition.

Det individuella pensionssparandet är konstruerat så att de enskilda pensionsspararna är andelsägare i de värdepappersfonder där pensionsmedlen placeras. Den nya 27 a § lagen om värdepappersfonder omfattar därför i och för sig även dessa sparare. Som konstateras i förarbetena till paragrafen, säkerställer den dock inte att alla individuella pensionssparare får individuell kostnadsinformation. Detta har att göra med hur andelsinnehaven registreras hos fondbolaget. I förarbetena till lagen om individuellt pensionssparande sägs att registreringen bör ske i pensionsspararens namn (prop. 1992/93:187 s. 112). I ett sådant fall kommer pensionsspararen – på samma sätt som andra fondandelsägare – att få individuell kostnadsinformation. När lagen om individuellt pensionssparande infördes fanns det inte någon möjlighet att förvaltarregistrera fondandelar. En sådan möjlighet har dock numera införts och utnyttjas bl.a. inom det individuella pensionssparandet. Av 27 a § andra stycket följer att fondbolaget i ett sådant fall skall ge informationen till pensionssparinstitutet som en klumpsumma för alla andelsinnehav som institutet förvaltar. De enskilda pensionsspararna kommer däremot inte att få någon individuell kostnadsinformation.

Eftersom 27 a § uppenbarligen inte säkerställer att alla pensionssparare får kostnadsinformation, krävs en särskild reglering för dessa sparare. Frågan är hur en sådan reglering bör utformas.

Informationen bör ges av pensionssparinstitutet

En lösning som ligger väl i linje med regleringen av det individuella pensionssparandet är att kostnadsinformationen ges av det pensionssparinstitut som administrerar sparandet. I avsnitt 4.2.2 har beskrivits att pensionssparinstitutet varje år skall ge spararen en skriftlig redovisning av förvaltningen av spararens tillgångar. Det är lämpligt att informationen om vilka

kostnader som fondbolaget belastat fondtillgångarna med, ges i samma redovisning. På så sätt får spararen en samlad överblick av hur medlen förvaltas och vilka kostnader som hänför sig till sparandet. Av redovisningen kommer spararen att kunna se dels vilka kostnader som tagits ut av pensionssparinstitutet i form av olika typer av avgifter och skatt, dels vilka kostnader som tagits ut av fondbolaget i form av förvaltningsavgifter, courtage, andra transaktionskostnader m.m. I de fall institutet erbjuder sina sparare att placera sparmedlen i fonder som förvaltas av olika fondbolag är fördelen med en sådan lösning också att spararen får informationen samlad i stället för att få separata kostnadsuppgifter från olika fondbolag.

En informationsskyldighet för pensionssparinstitutet innebär att även andelsägare med förvaltarregistrerade innehav kommer att kunna få kostnadsinformation. För att beräkna vilka kostnader som hänför sig till varje andelsägare av de totala kostnaderna som belastat en fond under ett år krävs, för de allra flesta värdepappersfonder, information om vilka kostnader som varje dag under året belastat fondtillgångarna och om antal fondandelar varje dag. Vidare krävs uppgifter om de olika andelsägarna och storleken på deras innehav dag för dag (se prop. 1997/98:160 s. 159). Om andelsinnehaven är förvaltarregistrerade har fondbolaget inte tillräckliga uppgifter om andelsägarna för att kunna beräkna och ge individuell kostnadsinformation till dessa. Som beskrivits i avsnitt 4.2.1 har dock pensionssparinstitutet löpande uppgifter om de enskilda andelsägarna och storleken på deras innehav. Förutsatt att institutet får viss information från fondbolagen är det alltså möjligt för institutet att tillhandahålla kostnadsinformationen. Vilken information bör då institutet få från fondbolagen?

När det gäller andelsinnehav som är registrerade i andelsägarnas namn är det lämpligt att fondbolagen – på samma sätt som för andra andelsägare – beräknar vilka kostnader som hänför sig till de enskilda pensionsspararna och sedan lämnar de ”färdiga” kostnadsuppgifterna till pensionssparinstitutet. Institutet vidareförmedlar sedan kostnadsuppgifterna i sin årliga redovisning till varje sparare. En sådan reglering innebär att pensionssparinstitutet inte behöver göra egna kostnadsberäkningar och att därmed kostnaderna för anpassningar av datasystem m.m. minimeras. Inte heller fondbolagen kommer att drabbas av några nämnvärda merkostnader. Fondbolagen kommer redan på grund av 27 a § lagen om värdepappersfonder att vara tvungna att anpassa sina datasystem så att de kan göra beräkningar av vilka kostnader som hänför sig till de olika andelsägarna. Några ytterligare anpassningar kommer inte att krävas för att beräkna kostnaderna för pensionsspararna.

Beträffande förvaltarregistrerade andelsinnehav krävs en annan lösning. Som nämnts ovan, har fondbolaget inte tillräcklig kunskap om andelsinnehav som är förvaltarregistrerade för att kunna beräkna vilka kostnadsbelopp som hänför sig till dessa. De kan därför inte ge några ”färdiga” kostnadsuppgifter till pensionssparinstitutet. I stället bör en motsvarande ordning införas som för spararna i det nya premiepensionssystemet. Fondbolaget känner inte heller i det fallet till vilka de enskilda spararna är och kan inte beräkna vilka kostnader som hänför sig till dessa. Meningen

är att kostnadsinformationen skall ges av den myndighet som administrerar sparandet, Premiepensionsmyndigheten. För att myndigheten skall kunna beräkna vilka kostnadsbelopp som hänför sig till de olika spararna skall fondbolaget årligen informera myndigheten om vilka kostnader som varje dag under året belastat fonden beräknat per fondandel.

För pensionsspararnas del innebär en motsvarande lösning att fondbolaget informerar pensionssparinstitutet om vilka kostnader som varje dag under året belastat fonden beräknat per fondandel. Pensionssparinstitutet multiplicerar sedan uppgifterna om kostnadsuttaget per fondandel en viss dag med det antal fondandelar som andelsägaren ägde den dagen. Kostnadsuppgifterna för varje dag summeras för att få fram en årlig kostnadsuppgift för spararen.

En konsekvens av förslaget är att de pensionssparinstitut som låtit förvaltarregistrera sina pensionssparares andelsinnehav kommer att bli tvungna att anpassa sina datasystem så att de kan behandla den information som de får av fondbolagen om kostnadsuttaget i fonderna. Som konstaterats i fråga om fondbolagens anpassningar på grund av införandet av 27 a § lagen om värdepappersfonder, torde kostnaderna för pensionssparinstitutens anpassningar huvudsakligen vara initiala. Vad gäller investeringar i informationsbehandling är det även i detta sammanhang viktigt att framhålla att den allmänna utvecklingen på området går snabbt och att konkurrensen på marknaden ställer ständiga krav på investeringar i systemutveckling och hårdvara. De kostnader som kan vara förknippade med en utvidgad informationsskyldighet kan därför inte ses som en isolerad företeelse. Vidare måste kostnaderna ställas mot de fördelar som står att vinna med att informationen till spararna förbättras.

När det gäller konsekvenserna för fondbolagen kan konstateras att dessa, som ett led i beräkningen av den information som skall ges enligt 27 a § lagen om värdepappersfonder, kommer att bli tvungna att beräkna vilka kostnader som varje dag under året belastat en viss fond beräknat per fondandel. De merkostnader som kan uppkomma på grund av informationsskyldigheten mot pensionssparinstitutet torde i sammanhanget vara marginella. Det kan för övrigt konstateras att, i fråga om fonder som är anslutna till premiepensionssystemet identiska uppgifter skall ges till Premiepensionsmyndigheten och merkostnaderna torde inskränkas till kostnader för utskick.

Den närmare utformningen av bestämmelsen om individuell kostnadsinformation till pensionssparare

I förarbetena till 27 a § lagen om värdepappersfonder erinrar regeringen om att en informationsskyldighet för fondförvaltare inte är möjlig att införa i fråga om utländska fondföretag inom EES som omfattas av UCITS-direktivet. Skyldigheten att lämna individuell kostnadsinformation enligt lagen om värdepappersfonder föreslås därför endast gälla för svenska fondbolag (se prop. 1997/98:160 s. 154). Fondandelsägare med andelsinnehav som är placerade enligt lagen om individuellt pensionssparande bör få kostnadsinformation i samma utsträckning som andra fondandelsägare.

Pensionssparinstitutets informationsskyldighet bör således endast omfatta värdepappersfonder enligt definitionen i 1 § lagen om värdepappersfonder, dvs. värdepappersfonder som förvaltas av svenska fondbolag. När det gäller effekterna på konkurrenskraften hos de svenska fonderna av en sådan reglering hänvisas till prop. 1997/98:160 s. 157.

Pensionssparinstitutets informationsskyldighet bör även i övrigt utformas i anslutning till 27 a § lagen om värdepappersfonder. Detta innebär att kostnadsinformationen skall avse samtliga kostnader som under det närmast föregående kalenderåret belastat fondförmögenheten, oavsett på vilket sätt de debiteras fonden. Det totala beloppet skall delas upp i två delposter; förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna, och övriga kostnader. Kostnadsuppgifter skall ges separat för alla fonder i vilka tillgångar varit placerade under året.

4.2.5 Övriga frågor

Finansinspektionen har i sitt remissyttrande även hänvisat till att 27 a § lagen om värdepappersfonder inte innehåller någon skyldighet för förvaltare enligt 31 a § samma lag att ge individuell kostnadsinformation till andelsägarna. Eftersom en sådan skyldighet nu föreslås för förvaltare som administrerar andelsinnehav i det individuella pensionssparandet, finns det enligt inspektionen skäl att införa en motsvarande skyldighet för alla förvaltare enligt 31 a §.

Regeringen instämmer i att det är viktigt att lagstiftningen är konkurrensneutral för olika sparformer. Frågan – som aktualiserats i ett remissvar – har emellertid inte blivit föremål för beredning. Det saknas därför förutsättningar för att i detta sammanhang föreslå någon lagstiftningsåtgärd.

4.2.6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De föreslagna lagändringarna träder i kraft den 1 juli 1999. Informationen kommer således att ges till andelsägarna första gången år 2000. Den information som skall lämnas för år 1999 får dock begränsas till att avse kostnader som belastar fonden under andra halvåret 1999.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Svenska Aktiespararnas Riksförbund*, *Konkurrensverket* och *Konsumentverket* har inte något att invända mot förslaget. *Fondbolagens Förening*, *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* invänder att millennieskiftet kommer att ta i anspråk omfattande resurser för pensionssparinstitut och fondbolag samt att det finns risk för att detta arbete kompliceras om man samtidigt måste utveckla datasystem för informationsgivning till fondandelsägarna. Vidare framförs att pensionssparinstitutets systemuppbyggnad är beroende av hur fondbolagens kostnadsrapportering till instituten kommer att utformas

och att detta arbete ännu inte är helt klart. Enligt föreningarnas mening bör såväl de nu föreslagna reglerna och den av riksdagen beslutade 27 a § lagen om värdepappersfonder träda i kraft först den 1 januari 2000. *Akti-efrämjandet* och *Finansinspektionen* instämmer i att förberedelsestiden för pensionssparinstituten är för kort och att ikraftträdandet av de föreslagna lagändringarna bör skjutas upp.

Skälen för regeringens förslag: De lagändringar som föreslås här torde inte föranleda ytterligare anpassningar av fondbolagens datasystem. Vad gäller pensionssparinstituten kommer anpassningar endast att aktualiseras för de institut som valt att förvaltarregistrera sina kunders andelsinnehav. Dessa anpassningar behöver inte vara klara vid ikraftträdandet utan först i början av år 2000 när pensionssparinstituten skall bearbeta den information de får från fondbolagen. Som *Fondbolagens Förening* m.fl. påpekar, är det en fördel om samtliga fondsparare får rätt till kostnadsinformation från samma tidpunkt. Med hänsyn till detta, anser regeringen att även de nu föreslagna lagändringarna bör kunna träda i kraft den 1 juli 1999. Detta innebär att kostnadsinformationen kommer att ges till andelsägarna fr.o.m. år 2000. Det finns enligt regeringens mening inte anledning att nu ytterligare skjuta upp ikraftträdandet av de bestämmelser i prop. 1997/98:160 som riksdagen redan beslutat om.

Liksom vad gäller ikraftträdandet av 27 a § lagen om värdepappersfonder, bör övergångsbestämmelser införas som klargör att den information som lämnas för år 1999 får begränsas till att avser kostnaderna under perioden 1 juli–31 december.

4.3 Fondbolagens information till Premiepensionsmyndigheten

Regeringens förslag: Både svenska och utländska fondförvaltare som träffar samarbetsavtal med Premiepensionsmyndigheten skall vid sin rapportering till myndigheten om de kostnader som tagits ut ur fonden, ange hur stora kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden per fondandel. Informationen skall ange hur mycket som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna.

Promemorians förslag: Förslaget berörs inte i promemorian utan har lagts till i propositionen. Synpunkter på ändringen har inhämtats under hand från Finansinspektionen, Premiepensionsmyndigheten, Konkurrensverket, Konsumentverket och Fondbolagens Förening.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks eller lämnas utan erinran av *Konsumentverket*, *Konkurrensverket* och *Fondbolagens Förening*. *Finansinspektionen* framhåller att det inte finns någon enhetlig internationell definition av begreppet förvaltningskostnad. En skyldighet för fondförvaltarna att specificera förvaltningskostnaderna skulle enligt inspektionen kunna innebära att utländska fondförvaltare tvingas ha särskild redovisning för Premiepensionsmyndigheten. Inspektionen pekar på att detta i sin tur kan få till följd att pensionsspararna får färre utländska fonder att välja

mellan. *Premiepensionsmyndigheten* instämmer i detta och avstyrker förslaget att fondförvaltarna i sin information till myndigheten skall specificera hur stor del av de totala kostnaderna som avser förvaltningskostnader.

Skälen för regeringens förslag: I november 1998 beslutade riksdagen att en bestämmelse skulle införas i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension om att svenska fondbolag som träffar samarbetsavtal med Premiepensionsmyndigheten vid sin rapportering till myndigheten om de kostnader som tagits ur fonden, skall ange hur stort belopp som dagligen belastat fonden per fondandel (8 kap. 3 § första stycket 6 andra meningen, införd genom SFS 1998:1497). Avsikten är att myndigheten med hjälp av informationen från fondbolagen skall beräkna hur stora kostnader som hänför sig till de olika spararna och ge individuell kostnadsinformation till dessa. Fråga har nu uppkommit om att ändra denna bestämmelse.

Enligt lagen om inkomstgrundad ålderspension har både svenska och utländska fondföretag som bedriver verksamhet i Sverige rätt att träffa samarbetsavtal med Premiepensionsmyndigheten. Kraven för att få delta i premiepensionssystemet är desamma för alla fondförvaltare. Enligt den nya bestämmelsen i lagen om ålderspension gäller informationsskyldigheten till Premiepensionsmyndigheten dock endast för svenska fondbolag. Som skäl för detta hänvisas i förarbetena till att det inte är möjligt att i svensk lag införa regler om vilken information som utländska fondföretag vilka omfattas av det s.k. UCITS-direktivet skall ge till sina fondandelsägare (se prop. 1997/98:160 s. 156 och 163). Detta är i och för sig riktigt. Fondföretag är enligt EU-regleringen uteslutande underkastade hemlandets bestämmelser när det gäller de flesta frågor som regleras i direktivet, bl.a. vilken information som skall lämnas till fondandelsägarna. I de fall ett fondföretag bedriver verksamhet i ett annat medlemsland än hemlandet, är det alltså inte möjligt för värdlandet att påföra fondföretaget annan eller ytterligare reglering i sådant som faller inom direktivets tillämpningsområde.

Emellertid kan konstateras att EU-regleringen inte hindrar att det i lagstiftningen om premiepensionssystemet ställs särskilda krav på dem som får förvalta medel inom systemet, t.ex. när det gäller avgiftsstruktur och information, så länge dessa krav är generellt tillämpliga och inte endast riktade mot utländska fondföretag. Även med hänsyn till EG:s regler får det nämligen anses stå varje land fritt att i ett allmänt socialförsäkringssystem ställa sådana krav som är påkallade av försäkringssystemets särskilda natur (jfr prop. 1997/98:151 s. 411). Med hänsyn till detta och då det är angeläget att kraven för att få träffa avtal med Premiepensionsmyndigheten så långt som möjligt är konkurrensneutrala för svenska och utländska fondföretag, bör skyldigheten att informera om vilka kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden utvidgas till att gälla även för utländska fondförvaltare.

Enligt 27 a § lagen om värdepappersfonder skall fondbolagen i sin information till fondandelsägarna specificera hur stor del av det individuella kostnadsbeloppet som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna. Det är enligt regeringens mening väsentligt att den information som Premiepensionsmyndigheten ger till pen-

sionsspararna utformas på samma sätt. För att möjliggöra detta krävs att fondförvaltarna gör motsvarande specifikationer i sin information till myndigheten. För att undvika oklarheter bör detta särskilt anges i lagtexten.

Regeringen har bemyndigat Finansinspektionen att meddela de närmare föreskrifter som behövs beträffande den information som svenska fondbolag skall lämna enligt 27 a § lagen om värdepappersfonder (3 § förordningen (1990:1123) om värdepappersfonder). Som *inspektionen* påpekar, kan även den nu föreslagna bestämmelsen om fondförvaltarnas information till Premiepensionsmyndigheten behöva kompletteras med verkställighetsföreskrifter, bl.a. för att klargöra vilka kostnadsposter som skall innefattas i begreppet förvaltningskostnader.

Regeringen vill vidare framhålla att det är angeläget att en särredovisning av förvaltningskostnaderna inte avhåller utländska fondförvaltare från att delta i systemet. Utländska förvaltares deltagande i premiepensionssystemet bör därför följas upp.

4.4 Kostnadsinformation till fondförsäkringstagare

4.4.1 Fondförsäkringstagares rätt till information enligt gällande rätt

Hösten 1990 introducerades en ny försäkringsform på den svenska livförsäkringsmarknaden, livförsäkring med fondanknytning (s.k. fondförsäkring). Enligt den lag som gäller för fondförsäkring – lagen (1989:1079) om livförsäkringar med anknytning till värdepappersfonder – skall premierna enligt försäkringsavtalet placeras i en eller flera värdepappersfonder eller i utländska fondföretag, för vilka gäller föreskrifter som väsentligen stämmer överens med regleringen för värdepappersfonder. Försäkringsbolaget skall placera inbetalda premier för försäkringen i de fonder som försäkringstagaren bestämmer. Försäkringstagaren kan när som helst bestämma att tillgodohavandet skall flyttas till en eller flera andra fonder.

Enligt försäkringsavtalet har försäkringsbolaget vanligen rätt att ta ut ersättning av försäkringstagarna för sina driftskostnader och för den avkastningsskatt som bolaget betalar. Förutom dessa kostnader belastas sparandet av kostnadsuttag i de fonder där premierna placeras.

Finansinspektionen har utfärdat föreskrifter och allmänna råd om information till livförsäkringstagare (FFFS 1998:9). Enligt de allmänna råden bör en försäkringsgivare, innan ett försäkringsavtal ingås, informera om de avgifter som försäkringsbolaget tar ut för att täcka driftskostnader och skatt. Information bör också ges om att ytterligare kostnadsuttag kan göras för fondbolagets förvaltning av fonden samt om storleken av dessa förvaltningskostnader. Detta gäller dock endast för fonder som förvaltas av fondbolag som tillhör samma koncern som försäkringsbolaget samt för andra fonder som försäkringsbolaget aktivt marknadsför.

Under avtalets löptid skall årlig information ges om de kostnader som belastat försäkringens värde under den redovisade perioden. Informationskyldigheten avser endast de kostnader som försäkringsbolaget tar ut – inte fondbolagets kostnadsuttag.

Regeringens bedömning: Det bör för närvarande inte införas någon bestämmelse i lag om individuell kostnadsinformation till fondförsäkringstagare.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Bedömningen i promemorian tillstyrks av de flesta remissinstanser. *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* invänder att det är angeläget att fondförsäkringssparare får fullständig kostnadsinformation och anser att de föreslagna förändringarna som skall ske inom ramen för försäkringsrörelselagen inte garanterar detta. *Konkurrensverket* betonar vikten av en konkurrensneutral reglering för olika sparformer och anser att även fondförsäkringsområdet bör omfattas av krav på kostnadsinformation. En sådan reglering bör enligt verket, om möjligt, genomföras i ett sammanhang. Även *Konsumentverket* anser det väsentligt att fondförsäkringstagare får individuell kostnadsinformation, varför det framhålls att översynen av försäkringsbolagens informationsgivning bör ske inom en snar framtid. *Försäkringsförbundet* framför att man är oroad för en lagstiftning om individuell kostnadsinformation till fondförsäkringstagare, framför allt med hänsyn till att informationen endast skulle kunna omfatta svenska värdepappersfonder. Enligt förbundet skulle en lagstiftning innebära stora systemtekniska belastningar och bör därför träda i kraft tidigast i början av 2000-talet.

Skälen för regeringens förslag: Sparande i fondförsäkring har stora likheter med ägandet av andelar i en värdepappersfond. Försäkringstagaren ges möjlighet att inom vissa ramar själv bestämma placeringsinriktningen och bär på liknande sätt som en fondandelsägare de finansiella riskerna som är förknippade med placeringen. Även om det formellt är försäkringsbolaget som är fondandelsägare, framstår det därför som självklart att försäkringstagarna skall få fortlöpande information om förhållanden som rör förvaltningen av de fonder där spararna valt att placera sitt sparande (jfr prop. 1989/90:34 s. 60). Som några av remissinstanserna påpekar, är det väsentligt att regleringen är konkurrensneutral för olika sparformer och att även försäkringstagarna får fullständig information om de kostnader som är förknippade med sparandet.

Regeringen har i januari 1999 beslutat om en lagrådsremiss, Ändrade försäkringsrörelse regler (se Ds 1998:45) med förslag om ändringar i rörelse reglerna för svenska försäkringsbolag. Det föreslås bl.a. att försäkringstekniska avsättningar skall kunna göras för s.k. villkorad återbäring. Detta innebär att det exempelvis kommer att kunna avtalas att försäkringstagaren helt står den finansiella risken för förvaltningen av vissa tillgångar eller tillgodohavanden. Försäkringsbolagen har stor frihet vad gäller utformningen av dessa försäkringar. I lagrådsremissen föreslås också vissa ändringar vad gäller fondförsäkring. Bland annat föreslås att fondförsäkringsrörelse skall få bedrivas i samma juridiska person som konventionell livförsäkringsrörelse och att fondförsäkringslagen skall upphävas. Samma försäkringsbolag kommer således både att kunna er-

bjuda produkter med villkorad återbäring och fondförsäkring. De särbestämmelser som skall gälla för fondförsäkring flyttas till försäkringsrörelselagen.

Regeringen anser att det, med hänsyn till de föreslagna ändringarna i försäkringsrörelselagen, framstår som olämpligt att i detta skede införa nya regler för fondförsäkringstagare. Förändringarna i försäkringsrörelselagen möjliggör nya försäkringslösningar som liknar fondförsäkring i det att försäkringstagarna bär en finansiell risk. Även för de nya produkterna kommer informationen till försäkringstagaren om vilka kostnader som är förknippade med placeringen av premierna att spela en viktig roll. Samma bolag kommer att kunna erbjuda både dessa produkter och fondförsäkring. Med hänsyn till detta bör de föreslagna ändringarna av försäkringsrörelsereglerna nu avvaktas. Så snart erfarenhet vunnits om tillämpningen av den föreslagna regleringen är det dock angeläget att en samlad översyn görs av vilka behov av information olika försäkringstagare har och hur dessa kan tillgodoses på bästa sätt. Som *Konsumentverket* framhåller bör denna översyn ske så snart som möjligt.

I sammanhanget bör framhållas att det är viktigt att försäkringsbolagen redan nu själva tar initiativ till åtgärder för att förbättra informationen till fondförsäkringstagarna om förvaltningen av de anslutna värdepappersfonderna. Regeringen anser det angeläget att Finansinspektionen i sin tillsyn av försäkringsbolagen uppmärksammar att så sker.

5 Fjärde–sjätte AP-fondstyrelsernas utlandsplaceringar

Prop. 1998/99:93

5.1 Bakgrund

Den fortgående internationaliseringen av näringslivet innebär i allt större utsträckning sammanslagningar över gränserna av stora aktiebolag. För svensk del innebär sådana sammanslagningar att det nya bolagets säte i vissa fall hamnar utanför Sverige medan den juridiska hemvisten i andra fall blir kvar i Sverige. I det förra fallet innebär företagsombildningarna att aktier i svenska bolag omvandlas till utländska aktier. Detta medför särskilda problem för de AP-fondstyrelser som i huvudsak skall placera sina medel på den svenska aktiemarknaden, nämligen fjärde–sjätte fondstyrelserna. Anledningen är att utrymmet för utländska aktieinnehav är starkt begränsat enligt gällande placeringsregler.

Fjärde fondstyrelsen har i en skrivelse till Finansdepartementet påtalat de problem som bolagsbildningar av detta slag medför för fondstyrelsens placeringar. Som exempel nämns det svenska läkemedelsföretaget Pharmacia och bilsäkerhetsföretaget Autoliv som fusionerats med två amerikanska företag, Upjohn respektive Morton. Fondstyrelsen begär i skrivelsen att gällande bestämmelser om utlandsplaceringar kompletteras med en undantagsregel som möjliggör fortsatta placeringar om aktier omvandlas från svenska till utländska. Efter det att skrivelsen inkom, har ytterligare ett par bolagsombildningar aviserats som får samma resultat. Det gäller bl.a. förslaget till samgående mellan Astra och det engelska bolaget Zeneca och den omvandling som ABB förutskickat, vilken innebär att tidigare fyra olika aktieslag däribland aktierna i svenska ABB skall bli en gemensam schweizisk ABB-aktie.

Även sjätte fondstyrelsen, som med gällande placeringsregler inte får placera medel i utländska aktiebolag, har i en skrivelse till Finansdepartementet hemställt om att även den bör ges sådana möjligheter.

Fjärde–sjätte fondstyrelsernas placeringsregler

Gällande placeringsregler för fjärde och femte fondstyrelserna är likartade och innebär i huvudsak att förvaltade medel skall placeras på den svenska riskkapitalmarknaden. Medlen får således placeras i aktier i svenska aktiebolag, i konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av svenska aktiebolag, i riskkapital i ekonomiska föreningar samt i andelar i svenska kommanditbolag. Vidare får placeringar göras i standardiserade köp- och säljoptioner avseende aktier i svenska aktiebolag.

Placeringar får också göras i aktier i utländska aktiebolag, i andelar i utländska aktiefonder samt i konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av utländska aktiebolag. De utländska innehaven får inte överstiga 10 % av värdet av de medel fondstyrelsen förvaltar.

För sjätte fondstyrelsen gäller också att den skall placera sina medel på riskkapitalmarknaden men reglerna är utformade så att inriktningen i hu-

vudsak skall vara mot mindre och onoterade företag. Någon ram för utländska placeringar finns, som nämnts, inte för sjätte fondstyrelsen.

Prop. 1998/99:93

Fondstyrelsernas storlek och värdepappersinnehav

Värdet av fjärde fondstyrelsens förvaltade medel uppgick vid utgången av år 1998 till 86 miljarder kronor, femte fondstyrelsens till 14 miljarder kronor och sjätte fondstyrelsens till 12 miljarder kronor (se tabell 1). Den värdemässigt dominerande fjärde fondstyrelsen har en relativt koncentrerad aktieportfölj där de tio största innehaven finns i de stora svenska börsbolagen och utgör ca 70 % av de totala innehaven (se tabell 2). De två största innehaven är Ericsson och Astra motsvarande ca 17 respektive ca 15 % av totalt förvaltade medel. Innehavet i ABB motsvarar 6,5 %. Genom sin storlek är fjärde fondstyrelsen en av de största ägarna i många stora svenska bolag. I t.ex. Astra och ABB är fondstyrelsen den största svenska ägaren efter Investor. De två innehaven i Astra och ABB är således sammantagna mycket stora ställt i relation till gällande utrymme för utländska placeringar. Även för femte och sjätte fondstyrelserna gäller att de innehar aktier i de nu aktuella bolagen som innebär problem att följa de regler som gäller för utländska placeringar om nu aktuella bolagsombildningar genomförs.

Tabell 1: Fjärde–sjätte fondstyrelsernas värdepappersinnehav vid utgången av år 1998, marknadsvärden, mdr kr.

Värdepapper	Fjärde fondstyrelsen	Femte fondstyrelsen	Sjätte fondstyrelsen
Svenska aktier	80,5	12,5	11,6
Utländska aktier	4,9	1,8	-
Övrigt	0,6	-	0,6
Totalt	86,0	14,3	12,2

Tabell 2: Fjärde fondstyrelsens tio största innehav, marknadsvärden, mdr kr.

Ericsson	14,8	Electrolux	3,7
Astra	12,7	SHB	3,6
H&M	6,9	FS-banken	3,1
ABB	5,6	Sandvik	3,0
Volvo	4,0	SCA	2,5

5.2 Utvidgade möjligheter för fjärde–sjätte fondstyrelserna att förvärva utländska aktier i vissa fall

Prop. 1998/99:93

Regeringens förslag: Vid tillämpning av placeringsreglerna för fjärde–sjätte fondstyrelserna skall innehav av aktier m.m. i ett utländskt bolag inte inräknas i befintlig utlandsram om detta bolag förvärvat ett svenskt aktiebolag genom ett offentligt erbjudande samt det utländska bolaget efter förvärvet har betydande verksamhet i Sverige och är noterat vid svensk börs eller auktoriserad marknadsplats.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag men promemorians förslag omfattade endast fondstyrelsernas innehav i ett svenskt bolag vid tiden för det offentliga erbjudandet, men inte senare förvärv. Regeln var vidare begränsad till fjärde och femte fondstyrelserna.

Remissinstanserna: *Första–tredje fondstyrelserna* samt *fjärde fondstyrelsen* har inget att erinra mot förslaget. *Femte fondstyrelsen* anser att det remitterade förslaget dels försvårar en förvaltning enligt av fondstyrelsen uppsatta mål och förvaltningspolicy, dels omöjliggör jämförelser av förvaltningsresultatet med etablerade index samt mellan fondstyrelserna då förslaget är begränsat till fondstyrelsernas innehav vid det offentliga erbjudandet. *Sjätte fondstyrelsen* anger att problemställningarna och omständigheterna i allt väsentligt är desamma för dem som för fjärde och femte fondstyrelserna.

Skälen för regeringens förslag: Om de nu aktuella bolagsombildningarna i Astra och ABB genomförs kommer särskilt fjärde fondstyrelsen att kraftigt överskrida den gällande utlandsramen samt sjätte fondstyrelsen att inneha utländska aktier. Skall detta undvikas måste sålunda stora delar av fondstyrelsernas innehav säljas ut. Ett på detta sätt tillkommet krav på omplaceringar innebär en påtaglig och olycklig restriktion för portföljförvaltningen och den långsiktiga placeringsinriktningen. Portföljallokeringen bör i princip styras av risk- och diversifieringshänsyn och inte av bolagens strikt juridiska hemvist. Stora börsnoterade bolags verksamhet är redan i dag i hög grad internationell. Nu aktuella företagsaffärer kan visserligen innebära ett steg mot en ökad internationell exponering. Den svenska verksamheten fortsätter emellertid att utgöra en betydande del av det utländska bolagets verksamhet. Bolagen förblir i de aktuella fallen också noterade vid Stockholms Fondbörs. Att bolagen formellt får utländsk hemvist innebär sålunda inte en sådan kraftig förändring i verksamheten och därmed av valutarisken i dessa placeringar att det motiverar betydande neddragningar av aktieinnehavet. Stora utförsäljningar på kort tid innebär därtill alltid risk för störningar på marknaden och för sämre avkastning än som annars vore fallet.

Det finns således goda skäl för att fondstyrelserna bör ges möjlighet att fortsätta att förvalta aktier i tidigare svenska bolag som på nu aktuellt sätt omvandlas till utländska bolag.

Till bilden hör också den mer principiella frågan om fondstyrelsernas möjligheter att placera medel i utlandet. Den pågående översynen av AP-fonden syftar bl.a. till att öka möjligheterna till hög avkastning och diversifiering genom att modernisera placeringsreglerna och därvid generellt tillåta en större andel placeringar dels i aktier, dels i utlandet. En påtvingad utförsäljning skulle inte ligga i linje med de diskussioner som förs inom ramen för denna översyn.

En möjlighet att öppna upp för ett ökat utländskt aktieinnehav i fjärde och femte fondstyrelserna är att nuvarande bestämmelse om en gräns för utländska aktier om maximalt 10 % av värdet av de medel som respektive styrelse förvaltar höjs till en lämplig nivå. Bestämmelsen avser alla slag av utländska förvärv och således inte specifikt de fall när svenska aktier omvandlas till utländska. För sjätte fondstyrelsen skulle en utlandsram behöva införas.

Följden av en sådan ändring blir inte bara att tillgodose nu särskilt uppkomna behov utan därtill att ett steg tas mot allmänt sett ökat utrymme för utländska placeringar. En sådan utveckling ligger förvisso i linje med den pågående översynen av AP-fonden. Det måste dock betecknas som otillfredsställande att vid sidan av de pågående politiska överläggningarna och på kort tid genomföra en partiell men ändå betydande förändring i placeringsreglementet. En ny övergripande regel för utlandsplaceringar bör också ta hänsyn till frågor av mer principiell karaktär avseende begreppet utländska placeringar och valutarisk, frågor som behandlas samlat i den gemensamma översynen.

En alternativ metod att lösa det dilemma som fondstyrelserna kommit att ställas inför är att som här föreslås införa en undantagsregel i placeringsbestämmelserna för det slag av bolagsombildningar som nu aktualiserats. En sådan bestämmelse får ses som en övergångsregel i avvaktan på att nya långsiktiga placeringsregler kan införas. Ett starkt skäl för en undantagsregel är att den i mindre omfattning föregriper det pågående översynsarbetet.

Ett undantag bör i första hand avse ett utbyte av aktier som sker till följd av ett offentligt erbjudande från ett utländskt företag att förvärva samtliga aktier i ett svenskt bolag. Sådana förvärv riskerar att leda till oplanerade avyttringar av stora aktieinnehav, vilket av skäl som ovan redovisats bör undvikas.

Därtill uppkommer frågan om fondstyrelserna bör ges rätt att, vid sidan av befintliga ramar för utlandsplaceringar, även förvärva aktier i sådana bolag. Som femte fondstyrelsen framhållit finns det goda skäl för detta. Ett undantag som begränsas till innehavet vid tidpunkten för det offentliga erbjudandet skulle påtagligt kunna försvåra dels en förvaltning enligt uppsatta mål, dels en utvärdering av förvaltningen. Femte fondstyrelsen är idag underviktad i förhållande till de aktuella bolagens andel i börsindex. Fondstyrelsernas interna mål och placeringspolicy kan sålunda bli omöjliga att följa då dessa är relaterade till etablerade index på Stockholms Fondbörs. Utländska bolag kommer efter nu aktuella affärer att ha en indexvikt i Findatas avkastningsindex på ca 20 %. Dessa bolag skulle inte vara tillgängliga för placeringar med nu gällande placeringsregler. Ett viktigt kriterium vid val av riktmärkesportfölj är att denna är replikerbar, dvs. kapitalförvaltaren skall kunna placera i överensstämmelse med

den portfölj man jämför sig med. Såväl femte som sjätte fondstyrelserna skulle sannolikt tvingas att ändra sina mål för den svenska aktieförvaltningen om möjlighet inte gavs att öka dessa innehav (femte fondstyrelsen skulle som alternativ kunna sälja den nuvarande genuina utlandsportföljen för att ge utrymme åt de svenska företag som nu blir utländska). Att nu tvinga fondstyrelserna till genomgripande förändringar av målformuleringar eller befintlig utlandsportfölj vore olyckligt med tanke på att överläggningarna om de långsiktiga placeringsreglerna sannolikt kommer att innebära att nuvarande problem kommer att vara av mer temporär natur.

Utöver dessa problem skulle resultatjämförelser med såväl befintliga aktiemarknadsindex som med andra svenska kapitalförvaltare försvåras vid en utvärdering av förvaltningen. Förutsättningarna för fondstyrelsernas förvaltning av den svenska portföljen blir också olika då fondstyrelsernas innehav skulle bli mycket olikartade i samband med utbytet av aktier. Fjärde fonden skulle därmed ges väsentligt friare ramar för placering i de aktuella bolagen än femte fonden. En relevant jämförelse mellan fondstyrelserna av förvaltningsresultatet skulle därmed inte kunna ske. Fondstyrelserna bör därför av dessa skäl medges undantag även för ytterligare förvärv av aktier.

Det kan diskuteras om det skall finnas ett tak för hur stora delar av fondstyrelsernas totala medelsinnehav som på föreslaget sätt skall kunna undantas från utlandsramen. Inräknat nu aviserade ombildningar i Astra och ABB, kan t.ex. fjärde fondstyrelsens totala andel utländska aktier komma att uppgå till ca 30 % inklusive ett maximalt utnyttjande av den gällande tioprocentiga utlandsramen. Skulle ytterligare förvärv ske i dessa aktier eller någon ytterligare bolagsombildning ske som berör fondstyrelsens större placeringar, kan den andelen förutses öka. De skäl för undantagsregeln som redovisats är emellertid i princip gällande varför det förefaller olämpligt att sätta någon övre gräns för det slag av utländskt aktieinnehav som får undantas.

Ett villkor för undantagsregeln skall vidare vara att det utländska bolagets verksamhet har en betydande svensk anknytning. Det bör sålunda i princip inte medges undantag för placeringar där företagets svenska verksamhet blir marginell i förhållande till företagets totala verksamhet och där placeringen reellt sett därför är att betrakta som ett genuint utländskt innehav. Naturligtvis kan en i absoluta tal relativt omfattande svensk verksamhet ändå få en begränsad roll i förhållande till den totala verksamheten om företaget är stort. Sådana förvärv torde dock i normalfallet ske med vederlag i kontanter snarare än med aktier, även om det senare teoretiskt skulle kunna förekomma. I sådana mer hypotetiska fall bör bolagen ingå i utlandsramen. I syfte att ytterligare markera att den svenska verksamheten måste vara av viss storlek och betydelse, föreslås också att det utländska bolagets aktier skall vara noterade vid svensk börs eller auktoriserad marknadsplats. För sjätte fondstyrelsen innebär det att undantagsregeln endast gäller för den förvaltade börsportföljen och inte för onoterade aktieinnehav.

5.3 Kostnaden för extern utvärdering av fondstyrelsernas förvaltning

Prop. 1998/99:93

Regeringens förslag: Om regeringen för genomförandet av utvärderingen av fondstyrelsernas förvaltning anlitar någon med särskild fackkunskap, skall kostnaden för detta betalas av fondstyrelserna. Kostnaden skall fördelas mellan fondstyrelserna efter vad regeringen bedömer skäligt.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Fondstyrelserna* har inget att erinra mot förslaget. *Sjunde fondstyrelsen* har ifrågasatt behovet av att anlita fackkunskap vid utvärderingen av dess förvaltning.

Skälen för regeringens förslag: Utvärderingen av fondstyrelsernas förvaltning kan i dag sägas ske både internt och externt. Fondstyrelserna är ålagda att utföra en egen utvärdering av sin förvaltning vilket kan ses som en resultatuppföljning. Dessa utvärderingar tillsammans med årsredovisningarna och revisionsberättelserna ligger sedan till grund för en extern utvärdering som görs av regeringen. Denna tillsammans med fondstyrelsernas årsredovisningar och en av regeringen gjord sammanställning av dessa överlämnas årligen till riksdagen i form av en regeringsskrivelse.

Regeringen har under senare år lagt ökad vikt vid utvärdering av fondstyrelsernas förvaltningsresultat. Vid den senaste utvärderingen tog regeringen hjälp av särskild fackkunskap inom området. Det kan ses som en följd av att allmänt sett ökade krav ställs på en professionell utvärdering av långsiktig kapitalförvaltning. Kostnader förknippade med den externa utvärderingen utgör naturligen en del av de totala förvaltningskostnaderna. Regleringen av AP-fonden utgår från att samtliga förvaltningskostnader skall bäras av fondstyrelserna, se 3, 29 och 43 §§ i APR. Regeringen föreslår därför att anlita fackkunskap i samband med den externa utvärderingen skall bekostas av respektive fondstyrelse. Kostnader som är gemensamma för flera fondstyrelser bör regeringen fördela efter vad den bedömer vara skäligt.

Förslaget om förbättrad kostnadsinformation till fondsparare

De kostnadsmissiga konsekvenserna av en individuell beräkning och årlig redovisning av hur kostnaderna fördelas på enskilda fondandelsägare i det individuella pensionssparandet varierar beroende på hur andelsinnehaven är registrerade.

Till följd av den av riksdagen beslutade 27 a § lagen om värdepappersfonder, kommer fondbolagen att ta fram dagliga kostnader för varje andelsägare i en värdepappersfond. Detta innebär att den information som krävs för att uppgifter skall kunna lämnas om andelsinnehav i det individuella pensionssparandet redan finns att tillgå. För fondbolagen kommer de bestämmelser som föreslås nu således inte att innebära några merkostnader.

I de fall andelsinnehaven är registrerade i andelsägarnas namn kommer pensionssparinstitutet att fungera som en vidareförmedlare av uppgifter från fondbolaget till andelsägarna. Detta torde endast innebära en mycket liten kostnad.

För de pensionssparinstitut som administrerar förvaltarregistrerade andelsinnehav kommer en viss anpassning av datahanteringssystemen att krävas. Institutet har kännedom om andelsinnehaven på varje individs pensionssparkonto varje dag. För att den specificerade kostnadsinformationen skall kunna lämnas, krävs att institutet kan samköra den dagliga kostnadsinformationen från fondbolagen med informationen om sina kunders innehav. Detta torde dock i stor utsträckning begränsa sig till kostnader i ett systemuppbyggnadsskede.

Förslaget om Allmänna pensionsfonden

Förslaget förutses inte få några särskilda effekter på marknaderna eller valutaflödena utöver att verka stabiliserande på de aktuella bolagens aktiekurser.

7.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder

27 b §

Paragrafen är ny. Enligt 27 a § skall fondbolaget varje år informera varje andelsägare i en värdepappersfond om hur stort belopp av de totala kostnaderna som belastat fonden under det närmast föregående kalenderåret som hänför sig till andelsinnehavet.

Enligt paragrafens *första stycke* skall kostnadsinformationen avseende sådana andelsinnehav – i stället för till andelsägarna – ges till det pensionssparinstitut som administrerar pensionssparandet. Kostnadsbeloppen skall beräknas på samma sätt som för andra andelsägare (angående beräkningen av kostnadsinformationen, se författningskommentaren till 27 a § i prop. 1997/98:160 s. 186).

I *andra stycket* finns en särskild bestämmelse för förvaltarregistrerade andelsinnehav. I dessa fall skall fondbolaget varje år informera pensionssparinstitutet om vilka kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden under det närmast föregående året redovisat per fondandel. Det totala kostnadsuttaget varje dag skall fördelas på det antal fondandelar som finns i fonden samma dag.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande

3 kap. 11 §

I paragrafen har införts ett nytt *andra stycke* om att pensionssparinstitutet i sin årliga redovisning över förvaltningen av tillgångarna på pensionssparkontot skall ge särskild information till sådana kontohavare som under året haft tillgångar placerade i en sådan värdepappersfond som avses i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder.

Som närmare utvecklats i avsnitt 4.2.4, har bestämmelsen utformats i anslutning till 27 a § lagen om värdepappersfonder. Liksom vad gäller informationsskyldigheten i den bestämmelsen, skall pensionssparinstitutet informera om hur stort belopp som hänför sig till andelsinnehavet av samtliga kostnader som belastat en fond under det föregående året. Separata kostnadsbelopp skall anges för varje värdepappersfond. Exempelvis skall en sparare som under året haft sina sparmedel placerade i fem olika fonder få fem olika kostnadsuppgifter. Kostnadsuppgifter skall också ges för sådana andelsinnehav som spararen sålt under året. Även sådana sparare som inte äger några fondandelar vid årets slut men som har ägt andelar någon gång under året skall få information (se närmare prop. 1997/98:160 s. 157–159 och 186).

Liksom vad gäller övrig information i den årliga redovisningen, är det inte möjligt för den enskilde pensionsspararen att avstå från sin rätt till information (se prop. 1992/93:187 s. 114).

7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1497) om
ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad
ålderspension Prop. 1998/99:93

8 kap. 3 §

Paragrafens *första stycke punkten 6* har ändrats. Ändringen innebär att skyldigheten att informera Premiepensionsmyndigheten om vilka kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden utvidgas till att gälla även för utländska fondförvaltare som bedriver verksamhet i Sverige. Vidare har införts en bestämmelse om att fondförvaltarna skall specificera hur mycket av kostnadsbeloppen som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna.

Bestämmelsen har behandlats närmare i avsnitt 4.3.

7.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1092)
med reglemente för Allmänna pensionsfonden

36 a §

Bestämmelsen, som är ny, har behandlats i avsnitt 5.2.

Den nya bestämmelsen innebär att innehav i utländska aktiebolag under vissa förutsättningar inte skall betraktas som utländska vid tillämpningen av 35 och 36 §§. Detta medför för fjärde och femte fondstyrelserna att innehav i och förvärv av aktier och andra värdepapper i sådana bolag inte skall avräknas mot utlandsramen. Det blir också möjligt för fondstyrelserna att placera i standardiserade köp- och säljoptioner avseende aktier i dessa bolag. För sjätte fondstyrelsen innebär undantaget en begränsad möjlighet att i vissa fall placera i utländska aktiebolag.

För att undantaget skall vara tillämpligt krävs att det utländska bolaget förvärvat ett svenskt aktiebolag genom ett offentligt erbjudande där ersättningen till aktieägarna i det svenska bolaget utgjordes av aktier i det utländska bolaget. Vidare skall det utländska bolaget efter förvärvet ha betydande verksamhet i Sverige och vara noterat vid svensk börs eller auktoriserad marknadsplats.

Erbjudandet från det utländska företaget skall avse samtliga aktier i det svenska bolaget. Skulle ett sådant erbjudande, efter det att en fondstyrelse har godtagit och blivit bunden av ett byte till aktier m.m. i det utländska företaget, komma att ändras så att det omfattar färre än samtliga aktier i det svenska bolaget får fondstyrelsen ändå genomföra förvärvet.

En följd av kravet på att ersättningen till aktieägarna i det svenska bolaget skall utgöras av aktier i det utländska bolaget är att kontanterbjudanden inte omfattas av undantaget även om det utländska bolaget har betydande verksamhet i Sverige och är noterat här. Att en begränsad del av ersättningen till aktieägarna utgörs av kontant betalning bör inte hindra att undantaget blir tillämpligt förutsatt att transaktionen som helhet är att bedöma som ett utbyte mot aktier i det utländska bolaget. Omvänt bör en transaktion som till sin helhet är att bedöma som ett kontanterbjudan-

den inte omfattas av undantaget även om ersättningen till någon utgörs av aktier.

Vad som avses med betydande verksamhet har behandlats i avsnitt 5.2.

Med svensk börs och auktoriserad marknadsplats avses företag som erhållit auktorisation som sådana enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet. Även innebörden av begreppet notering följer av samma lag. Genom kravet på notering vid svensk börs eller auktoriserad marknadsplats följer att undantaget för sjätte fondstyrelsen endast är tillämpligt på fondstyrelsens börsportfölj och alltså inte möjliggör placeringar i utländska onoterade företag.

Utländska aktier innefattar även depåbevis avseende utländska aktier. Med depåbevis avses ett värdepapper som representerar den rätt som en aktieägare har gentemot en bank eller värdepappersföretag som för hans räkning förvarar aktier i ett utländskt bolag (se bl.a. prop. 1990/91:142 s. 141).

45 §

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 5.3.

Regeringen skall enligt 45 § årligen göra en sammanställning av fondstyrelsernas årsredovisningar och en utvärdering av fondstyrelsernas förvaltning. Sammanställningen och utvärderingen överlämnas tillsammans med fondstyrelsernas årsredovisningar till riksdagen.

Om regeringen för genomförandet av sin utvärdering anlitar någon med särskild fackkunskap, skall kostnaden för detta betalas av fondstyrelserna. Om en kostnad som regeringen har haft för att utföra utvärderingen, t.ex. ett konsultarvode, rör flera fondstyrelsernas verksamhet, skall kostnaden fördelas mellan fondstyrelserna efter vad regeringen bedömer skäligt.

Lagförslaget i promemorian om kostnadsinformation till fondsparare i det individuella pensionssparandet och fondförsäkringssparandet

Prop. 1998/99:93
Bilaga 1

Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder skall införas en ny paragraf, 27 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 b §

I fråga om andelsinnehav som är placerade enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande skall den information som anges i 27 a § lämnas till det pensionssparinstitut som administrerar sparandet.

Om andelsinnehaven är registrerade i institutets namn (förvaltarregistrerade) skall fondbolaget i stället informera om vilka kostnadsbelopp som dagligen belastat fonden under det närmast föregående kalenderåret redovisat per fondandel. I informationen skall anges hur mycket av beloppet som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.
  2. Den information som enligt 11 b § skall lämnas för kalenderåret 1999, får begränsas till att avser kostnader som belastat fonden under perioden 1 juli–31 december 1999.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 11 § lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande skall ha följande lydelse,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

11 §

Pensionssparinstitutet skall årligen ge kontoinnehavaren en skriftlig redovisning av förvaltningen av tillgångarna på pensionssparkontot. I redovisningen skall anges

1. tillgångarnas ingående och utgående värde,
2. tillgångarnas placering,
3. köp, försäljningar och andra omplaceringar som skett,
4. belopp som har betalats eller utbetalats,
5. räntor och utdelningar, och
6. skatter och avgifter som dragits från kontot.

Om tillgångarna under året varit placerade i andelar i en sådan värdepappersfond som avses i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder skall det i redovisningen dessutom anges hur stort belopp av de totala kostnaderna som belastat fonden under det närmast föregående kalenderåret som hänför sig till andelsinnehavet. Det skall anges hur mycket av beloppet som avser förvaltningskostnader, inklusive kostnader för förvaring av fondtillgångarna.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.
  2. Den information som enligt 3 kap. 11 § andra stycket skall lämnas för kalenderåret 1999, får begränsas till att avse kostnader som belastat fonden under perioden 1 juli–31 december 1999.

Förteckning över remissinstanser

Prop. 1998/99:93
Bilaga 2

Efter remiss har yttranden över promemorian om kostnadsinformation till fondsparare i det individuella pensionssparandet och fondförsäkringssparandet avgetts av Finansinspektionen, Konkurrensverket, Konsumentverket, Premiépensionsmyndigheten, Fondbolagens Förening, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, Aktiefremjandet och Sveriges Försäkringsförbund.

Skrivelse från Allmänna pensionsfonden, fjärde fondstyrelsen (avskrift)

Prop. 1998/99:93
Bilaga 3

ALLMÄNNA PENSIONSFONDEN
Fjärde fondstyrelsen

Dnr 678/98

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Anhållan om reglementsändring

Enligt reglementet får fjärde och femte fondstyrelserna placera upp till 10 procent i utländska värdepapper. Den begränsningsregel som avslutar APR 35§ lyder:

”Fondstyrelserna får inte förvärva värdepapper enligt första stycket 4 i sådan omfattning att värdepapperens sammanlagda värde kommer att överskrida tio procent av värdet av de medel som respektive styrelse förvaltar...”

Internationaliseringen och den fortgående omstruktureringen av näringslivet har på senare år bl.a. resulterat i gränsöverskridande fusioner. Konsekvenserna av dylika fusioner var knappast förutsedda då ovanstående begränsningsregel formulerades.

Så t ex har det svenska läkemedelsföretaget Pharmacia och det svenska bilsäkerhetsföretaget Autoliv fusionerat med två amerikanska företag, Upjohn resp. Morton. Vid båda dessa fusioner bestämdes att moderbolagen skulle förläggas till USA och således, ur ett svenskt perspektiv, bli utländska rättssubjekt trots att aktierna skulle fortsätta att noteras på Stockholmsbörsen.

Den initiala konsekvensen av dessa fusioner för Fjärde AP-fondens del blev att två förhållandevis stora svenska aktieinnehav formellt hamnade i den utländska aktieportföljen där en absolut begränsningsregel råder.

Fler gränsöverskridande fusioner kan förutses. Nyligen aviserades t ex att skogsföretaget Stora vill gå samman med finska Enso och att moderbolaget till den nya företagskonstellationen skall få sitt säte i Finland.

Med gällande reglemente för fonden blir konsekvensen av dylika företagshändelser att utlandsportföljen formellt växer såväl språngvis som oplanerat och att den därigenom riskerar att överskrida begränsningsre-

geln med tvångsmässiga aktieförsäljningar som följd. Det är bl a mot denna bakgrund som fonden hittills utnyttjat sitt utlandsmandat i relativt ringa utsträckning.

För att möjliggöra en långsiktig planering anser fondstyrelsen att begränsningsregeln i APR bör kompletteras med en undantagsbestämmelse. Tekniskt skulle en sådan kompletterande bestämmelse t ex kunna utformas så att fondstyrelserna vid beräkning av den utländska aktieportföljens relativa storlek inte skall räkna in utländska rättssubjekt som är noterade vid svensk börs och som till minst hälften har sitt ursprung i svenska rättssubjekt noterade vid svensk börs.

Stockholm 1998-09-02

ALLMÄNNA PENSIONSFONDEN
Fjärde fondstyrelsen

Sören Mannheimer

Thomas Halvorsen

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 mars 1999

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Freivalds, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Östros, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén

Föredragande: Lövdén

Regeringen beslutar proposition 1998/99:93 Kostnadsinformation till fondsparare i det individuella pensionssparandet, m.m.